

Justitiekanslern
Box 2308
103 17 Stockholm

Hemställan om granskning

Riksförbundet för Social och Mental Hälsa, RSMH, hemställer om Justitiekanslerns granskning av Hovrättens över Skåne och Blekinge mål nr T 1557-09 och Malmö Tingsrätts mål nr T 3210-08. Det är ett mål som gäller Försäkringskassans möjligheter att för lång tid tillbaka retroaktivt återkräva av en enskild person vad man anser vara felaktigt utbetald förtidspension och assistentersättning.

Vi är från RSMH:s sida inte engagerade i ärendet av svaranden/klaganden utan har som organisation som engagerar och organiserar människor med allvarlig och långvarig psykisk ohälsa ett principiellt intresse av att frågan belyses på ett korrekt sätt.

Vi anser att domen från tingsrätten är skriven på ett sådant sätt att den allvarligt kan ifrågasättas – något som inte hovrätten heller gjort. Domen speglar i värsta fall en stor okunskap hos dem som i de båda rätterna handlagt målet.

Saken

Svaranden, här kallad LR, blev 1993 patient hos en överläkare i psykiatri, här kallad HB. Hon uppgav sig ha syn- och hörselhallucinationer. Uppenbarligen diagnostiserade läkaren hennes tillstånd som schizofreni efter något eller några öppenvårdsbesök.

LR beviljades av Försäkringskassan på grundval av läkarutlåtandet helt sjukbidrag mellan 1 augusti 1994 och 1 juli 1997 - och därefter, efter ytterligare läkarutlåtande från HB, hel sjukpension. Fr o m 1 november 1997 hade LR också beviljats assistansersättning med 1456 timmar per halvår. Vid en efterkontroll som Försäkringskassan genomförde i augusti år 2000 begärdes ett nytt läkarutlåtande in från HB.

I detta utlåtande hävdade överläkaren HB att den ställda schizofrenidiagnosen var felaktig - och dessutom felaktig redan när den först ställdes 1993, och att LR aldrig haft någon nedsättning av arbetsförmågan. Som motiv för detta förefaller han i första hand anföra att han sett henne utanför ett varuhus tillsammans med en väninna och att hon då uppträtt på ett sätt som inte varit möjligt om hans diagnos stämde.

Riksförbundet för Social
och Mental Hälsa

Mot hans ord i patientjournalen två à tre år senare om att hon för honom skulle ha erkänt att hon simulerat en schizofrenisjukdom står hennes eget nekande uttalande. LR har i övrigt också en psykiatrisk sjukdomshistoria, varav delar beskrivs i domen, som förefaller rimlig mot bakgrund av grunddiagnosen som var ställd.

RSMH:s synpunkter

En person som lider av schizofreni har sina bra och mindre bra perioder. Ibland märks ingenting av diagnosen vare av personen själv eller av människor i omgivningen. Ibland syns och märks symptomen tydligt även för en utomstående betraktare. De yttre symptomen på sjukdom uppträder intermittent. Man kan dessutom över tid återhämta sig, något som blivit en allt viktigare kunskap genom forskningen inom psykiatriområdet. Möjligheten att återhämta sig gäller även människor som haft allvarlig och långvarig psykisk ohälsa med t ex psykoser och rösthörande. Vi organiserar ju dessa grupper människor i RSMH och har därmed stor kunskap om hur schizofreni och andra psykoser läker ut.

Man kan enligt vår långa erfarenhet inte diagnostisera schizofreni hos en person genom att träffa personen vid ett eller ett antal öppenvårdsmöten. En något snär säker diagnos kräver att patienten följs kontinuerligt under en längre tid, bl a genom att patienten tas in och observeras i slutna vård, detta för att man ska kunna studera symptomen och hur de utvecklas. Av domens formulering är det troligt att någon sådan slutenvårdsperiod inte funnits. Diagnosen har alltså satts under perioden 1993 – 1997 på basis av ett antal öppenvårdsbesök. Det framgår inte av texten exakt när diagnosen ställdes.

Om diagnossättningen har gått till på det sätt man kan utläsa av domen har läkaren förfarit på ett mycket slarvigt sätt. Vi vill t o m ifrågasätta om han begått tjänstefel. Man måste då veta att om någon sätter en diagnos ”schizofreni” på en människa så fattar man ett för den människan livsavgörande beslut. Det är inte ett beslut som kan ändras hur som helst - och det är ett beslut som kommer att forma resten av den människans liv. Och det är i allmänhet ett liv nära samhällets botten.

Att sedan, som läkaren gör, ungefär sju år senare – enbart efter att ha sett personen på håll och ha hört sig för i hennes övriga omgivning – visar på en bristande professionalitet. För det första går det, som vi säger här ovan, inte att ställa eller bekräfta en diagnos med en enstaka - och i det här fallet kort - observation. För det andra är man som person med schizofreni merparten av tiden så frisk och normal att man inte kan spåra skillnaden till en annan frisk person. För det tredje kan en person med schizofreni återhämta sig. Vi kan inte finna att läkarens efterforskningar på kvinnokliniker och när det gäller trafikbrott och snatteri på något sätt stöder hans nyvunna tes om att hon skulle ha varit frisk hela tiden. De två sistnämnda faktorerna snarare stödjer att diagnosen trots allt var riktig om de skall användas till en tolkning av hennes hälsotillstånd, något som vi i sig är mycket tveksamma till.

Sammanfattningsvis kan vi inte finna annat än att läkaren har agerat mycket vårdslöst både vid tillfället eller tillfällena då diagnosen sattes och vid det tillfälle han tog tillbaka diagnosen - och till råga på allt tog tillbaka den retroaktivt, något som speglar en mycket stor oskicklighet i läkarens agerande. Av den anledningen skickar vi kopia på den här skrivelsen till Socialstyrelsens tillsynsenhet för att den ska kunna pröva läkarens förfaringsätt.

POSTADRESS	TELEFON	TELEFAX	POSTGIRO	ORG.NR	E-POST
Instrumentvägen 10 126 53 Hägersten	08-772 33 60	08-772 33 61	40 62 92-3	802005-6985	rsmh@rsmh.se

Riksförbundet för Social
och Mental Hälsa

Vi vet att den försäkringsmedicinske överläkaren, som vi här kallar SOT, har stött läkaren HB. Vi är dock inte särskilt imponerade av den slutledningsförmåga som SOT redovisar och som redovisas i domen, nämligen ”Det är inte märkligt att HB under så lång tid inte uppmärksammade att hans diagnos kunde vara felaktig, eftersom han först efter flera år fick anledning att ifrågasätta diagnosen.” I övrigt redovisar han inga nya fakta utöver dem vi vederlagt ovan.

RSMH har som organisation ingen relation till personen som är aktuell som svarande i detta mål. Vi har inte ens haft någon kontakt med henne. Orsaken till att vi engagerar oss är tendensen att man kan bära sig åt hur man vill med personer som fått stämpeln psykiskt sjuk på sig. Det här är inte enda gången vi sett t o m rättsväsendet vara nonchalanta i handläggningen av ärenden. Det är en fråga om rättssäkerhet för en grupp människor på samhällets botten som inte har möjligheter att föra sin talan på ett bra sätt i dagens samhälle.

Vi är t ex förundrade över att en tingsrätt och en till synes kvalificerad hovrätt inte har kunskaper om hur schizofreni yttrar sig hos en person utan bara litar på uttalanden från företrädare för parter i målet, de två läkarna, varav åtminstone den ena visar på en närmast naiv nonchalans i sina ställningstaganden och beslut. En normal handläggning hade väl inneburit att man tagit dit och lyssnat på någon form av oberoende expert.

Vi är också förundrade över att man accepterar att en läkare ändrar sig retroaktivt. Är en sådan utsaga värd något? Kan man lita på en doktor som efter att patienten kommit till honom och berättar att hon har ”syn- och hörselhallucinationer” ger henne diagnosen schizofreni och sedan sju år framåt känner bekräftelse på den punkten – men sedan helt plötsligt, efter ett kort möte på håll, finner henne helt frisk. Vi utgår från att Justitiekanslern finner denna händelseutveckling och bevisvärderingen lika märklig som RSMH.

Att hovrätten inte meddelar prövningstillstånd utan motivering förundrar oss också mycket mot bakgrund av de av oss upplevda bristerna. Det är ingen bra princip, om man vill att rättssystemet ska ha en fortsatt förankring hos människorna i samhället, att man inte motiverar sina beslut.

På uppdrag av förbundsstyrelsen

Jan-Olof Forsén
Förbundsordförande

Håkan Jarmar
Kanslichef

Kopia med hemställan
Socialstyrelsens tillsynsavdelning

Kopia
Domstolsverket
Hovrätten över Skåne och Blekinge
Malmö Tingsrätt

POSTADRESS	TELEFON	TELEFAX	POSTGIRO	ORG.NR	E-POST
Instrumentvägen 10 126 53 Hägersten	08-772 33 60	08-772 33 61	40 62 92-3	802005-6985	rsmh@rsmh.se

Riksförbundet för Social
och Mental Hälsa

POSTADRESS	TELEFON	TELEFAX	POSTGIRO	ORG.NR	E-POST
Instrumentvägen 10 126 53 Hägersten	08-772 33 60	08-772 33 61	40 62 92-3	802005-6985	rsmh@rsmh.se